

ความแตกต่างระหว่างภาษาซาไกกับภาษาไทย : ระบบเสียง

มนีรัตน์ โชติก่าธร¹
พุทธชาติ ธ.โปธิบาล²

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาซาไกกับระบบเสียงภาษาไทยเป็นความพยายามที่จะนำเสนอลักษณะของภาษาซาไก ซึ่งเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลออสโตรเอเชียติก เพราะภาษาซาไกมีแนวโน้มว่าจะสูญหายไป เนื่องด้วยซาไกเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย และทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย และจำนวนผู้พูดภาษาซาไกลดลงเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากลักษณะการดำรงชีพแบบดั้งเดิมและไม่มีการตั้งถิ่นฐานถาวรประกอบกับอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นเหนือชนซาไก

ผลการเปรียบเทียบพบว่าภาษาซาไกมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวจำนวน 22 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t c k ʔ p^h t^h c^h k^h b d g ɕ h ʃ m n ŋ l w j / ส่วนภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวจำนวน 21 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t c k ʔ p^h t^h c^h k^h b d f s h m n ŋ l r w j / หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาซาไกมีเพียง 4 หน่วยเสียง ได้แก่ / pl bl kl khw / แต่ภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งสิ้น 11 หน่วยเสียง ได้แก่ / pl pr tr kl kr kw phl phr khl khr khw / สำหรับเสียงพยัญชนะที่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้นั้น ภาษาซาไกมีจำนวน 13 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t c k ʔ ɕ h m n ŋ w j / ส่วนภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะท้ายเพียง 9 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t k ʔ m n ŋ w j /

ภาษาซาไกมีหน่วยเสียงสระเดี่ยวจำนวน 15 หน่วยเสียงซึ่งเป็นเสียงสระปกติ (clear vowels) 9 หน่วยเสียง และเสียงสระนาสิก (nasalized vowels) 6 หน่วยเสียง หน่วยเสียงทั้ง 2 ประเภทไม่มีความต่างด้านความสั้นยาวของเสียงสระส่วนระบบเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยประกอบด้วยหน่วยเสียงสระ จำนวน 18 หน่วยเสียง ซึ่งเป็นเสียงสระปกติทั้งหมด และระบบสระมีความต่างด้านความสั้นยาวของเสียง จึงแบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระผสมในภาษาซาไกมี 5 หน่วยเสียง ได้แก่ / ie ic ia wa ua / แต่ภาษาไทยมีหน่วยเสียงสระผสมเพียง 3 หน่วยเสียง คือ / ia wa ua /

ระดับเสียงสูงต่ำในภาษาซาไกไม่ได้เป็นหน่วยเสียงหรือเสียงที่จำแนกความหมายของคำ แต่เป็นเพียงลักษณะการออกเสียงที่ปรากฏในพยางค์โดยมีเสียงพยัญชนะเป็นเสียงบ่งชี้ความสูงต่ำของระดับเสียงในพยางค์นั้น ๆ ส่วนระบบเสียงสูงต่ำหรือระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยประกอบด้วยหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

คำสำคัญ : ความแตกต่าง ภาษาซาไก - ไทย ระบบเสียง

¹ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์) ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อ.ด. (ภาษาศาสตร์) ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Differences between the Sakai and Thai Languages : Phonological Systems

Maneerat Chotikakamthorn¹

Puttachart Dh. Potibal²

Abstract

The objective of the comparative study of phonology between the Sakai language of Satun and the Thai language is to show the characteristics of the Sakai language, one of the languages in Austroasiatic family, which has a high tendency to be extinct. Sakai people are a minority population living in the South of Thailand and the North of Malaysia. There are fewer Sakai groups nowadays, owing to their traditional way of life and their lack of permanent settlement, including the social and cultural influences from outsiders. The results of the comparative study are as follows. There are 22 consonants in the Sakai language / p t c k ʔ p^h t^h c^h k^h b d g ɕ h ʊ m n ŋ l r w j / and 21 consonants in the Thai language / p t c k ʔ p^h t^h c^h k^h b d f s h m n ŋ l r w j /. There are 4 consonant clusters in the Sakai language / pl bl kl khw / and 11 in the Thai language / pl pr tr kl kr kw phl phr khl khr khw /. 13 final consonants occur in the Sakai language : / p t c k ʔ ɕ h m n ŋ w j /, but 9 final consonants occur in the Thai language / p t k ʔ m n ŋ w j /.

As for vowels, the Sakai language has 15 single vowels : 9 clear vowels and 6 nasalized vowels and there is no difference between the length of vowels. On the contrary, in the Thai language there are only 18 single clear vowels and there are differences between short and long vowels, which consist of 9 short vowels and 9 long vowels. The Sakai language also has 5 diphthongs / ie ic ia wa ua / but the Thai language has only 3 / ia wa ua /.

Pitch in the Sakai language is not phonemically distinctive. It depends on the characteristics of consonants occurring in syllables while the pitch or tone in the Thai language consists of 5 tonemes.

Key Words : Difference , Sakai-Thai , Phonological System

¹ M.A.(Linguistics), Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University

² Ph.D.(Linguistics), Department of the Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University

ความแตกต่างระหว่างภาษาซาไกกับภาษาไทย : ระบบเสียง

มณีรัตน์ ไชติก่ำธร

พุทธชาติ ธ.โปธิบาล

คำนำ

ซาไกเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในบริเวณตอนใต้ของประเทศไทย และตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ชนกลุ่มนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากชาวไทยและชาวมาเลเซียทั้งในด้านชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ในการศึกษาทางชาติพันธุ์นักมานุษยวิทยาเชื่อว่าซาไกเป็นพวกนิกริโต (Negrito) พวกหนึ่งสำหรับภาษานั้น นักภาษาศาสตร์จัดให้ภาษาซาไกเป็นภาษาในสาขาย่อยของตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic)

ซาไกเป็นชนกลุ่มน้อยที่ไร้การศึกษา มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และไม่มีการตั้งถิ่นฐานที่แน่นอน ซาไกมักร่อนเร่อาศัยอยู่ในป่าตามเทือกเขาบริเวณรอยต่อของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย สำหรับในประเทศไทยพบว่ามีซาไกอาศัยอยู่ในเขต 5 จังหวัดคือพัทลุง ตรัง สตูล ยะลา และนราธิวาส วิธีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของซาไก ทำให้จำนวนประชากรซาไกลดลงเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มว่าจะสูญพันธุ์ไปในที่สุด แม้ว่ารัฐบาลจะช่วยเหลือให้ซาไกมีถิ่นที่อยู่ถาวร อาทิ การตั้งหมู่บ้านศรีธารโตที่อำเภอธารโต จังหวัดยะลา แต่ก็ไม่สามารถช่วยให้ชาวซาไกซึ่งมีหลายกลุ่มมาอยู่รวมกันได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงยังมีชาวซาไกจำนวนหนึ่งที่ยังคงดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมและร่อนเร่อาศัยอยู่ในป่า และจำนวนประชากรคงจะลดลงไปอีกมาก เนื่องจากความ

แร้นแค้นและโรคภัยไข้เจ็บ การที่จำนวนผู้พูดภาษาซาไกลดลงเรื่อย ๆ ประกอบกับซาไกจำต้องรับเอาภาษาไทยและมลายูเข้ามาใช้เมื่อต้องติดต่อกับคนสองชาตินี้ ก็บ่งชี้ว่าภาษาซาไกมีแนวโน้มว่าจะสูญไปได้ในที่สุด ภาษาซาไกจึงเป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์สนใจใคร่จะศึกษามันลึกไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาทั้งทางด้านภาษาและการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่ข้องเกี่ยว

ในระหว่างปีพ.ศ.2528-2529 ผู้เขียนและคณะได้บันทึกภาษาซาไกกลุ่มหนึ่งที่ร่อนเร่อาศัยอยู่ในป่าบริเวณกิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูลโดยได้วิเคราะห์ระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ภาษาซาไกตามแนวทฤษฎีแทคมิมิค (Tacmemic) และเสนอผลการศึกษาในงานวิจัยเรื่อง 'ระบบเสียงและไวยากรณ์ภาษาซาไก กิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล' (มณีรัตน์ ไชติก่ำธร และคณะ, 2532)

ผู้เขียนพบว่าภาษาซาไกแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐานทั้งในเรื่องระบบเสียงและระบบคำ จึงใคร่จะนำเสนอความแตกต่างระหว่างภาษาทั้งสองเพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจภาษาในเชิงเปรียบเทียบ และแก่ผู้ที่สนใจภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยจะเสนอการเปรียบเทียบความแตกต่างของภาษาซาไกกับภาษาไทย เฉพาะระบบเสียงพยัญชนะและระบบเสียงสระ ตลอดจนลักษณะทางสัทศาสตร์ของ

เสียงในภาษาซาไกบางเสียงที่แตกต่างจากภาษาไทย ทั้งนี้ข้อมูลภาษาซาไกที่นำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล ที่ผู้เขียนและคณะได้จัดบันทึก วิเคราะห์ และเสนอไว้ในงานวิจัยเรื่องทีกล่าวมาแล้วข้างต้น

ความแตกต่างของระบบเสียงพยัญชนะ

I ระบบเสียงพยัญชนะเดี่ยว

ภาษาซาไกมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว จำนวน 22 หน่วยเสียง จัดเป็นประเภทพยัญชนะเสียง ระเบิดเสียงเสียดแทรก เสียงนาสิก เสียงข้างลิ้น และ เสียงอัมสระ ดังที่จะนำเสนอโดยสรุปในตารางเสียง พยัญชนะต่อไปนี้

ฐานกรณ์	ริม	ปุ่ม	เพดาน	เพดาน	เส้น
ลักษณะการออกเสียง	ฝีปาก	เหงือก	แข็ง	อ่อน	เสียง
เสียงระเบิด					
ก้อง	b	d		g	
ไม่ก้อง ไม่มีลม	p	t	c	k	ʔ
ไม่ก้อง มีลม	p ^h	t ^h	c ^h	k ^h	
เสียงเสียดแทรก					
ก้อง				ʃ	
ไม่ก้อง			ç		h
เสียงนาสิก ก้อง	m	n	ɲ	ŋ	
เสียงข้างลิ้นก้อง		l			
เสียงอัมสระก้อง	w		j		

ฐานกรณ์	ริม	ปุ่ม	เพดาน	เพดาน	เส้น
ลักษณะการออกเสียง	ฝีปาก	เหงือก	แข็ง	อ่อน	เสียง
เสียงระเบิด					
ก้อง	b	d			
ไม่ก้อง ไม่มีลม	p	t	c	k	ʔ
ไม่ก้อง มีลม	p ^h	t ^h	c ^h	k ^h	
เสียงเสียดแทรก					
ไม่ก้อง	f	s			h
เสียงนาสิก ก้อง	m	n		ŋ	
เสียงข้างลิ้นก้อง		l			
เสียงร่ว		r			
เสียงอัมสระก้อง	w		j		

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า หน่วยเสียง พยัญชนะที่ปรากฏในภาษาซาไกแต่ไม่ปรากฏในภาษา ไทยมี 4 หน่วยเสียง คือ /g ç ɲ / และหน่วยเสียง ที่ปรากฏในภาษาไทยแต่ไม่ปรากฏในภาษาซาไกมี 3 หน่วยเสียง คือ /f s r/

ตัวอย่างคำภาษาซาไกที่ปรากฏหน่วยเสียง พยัญชนะ /g ç ɲ / เช่น

/g/	/gi/	"ลอย"	/gwk/ "จุ่มลง"
/ç/	/çwk/	"ชน"	/nwc/ "เสือ"
/ɲ/	/ɲacit/	"จิ้งหรีด"	/ɲwm/ "รม"
/ɲ/	/ɲcp/	"เตาดำ"	/han/ "ปาก"

II ระบบเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏใน ตำแหน่งพยัญชนะต้น (Initial Clusters) ในภาษาซาไก มีเพียง 4 หน่วยเสียง ได้แก่ / p^l, bl, kl, khw /¹ แต่ ภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งสิ้น

เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยจะพบว่าใน ภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว จำนวน 21 หน่วยเสียง เป็นประเภทพยัญชนะเสียงระเบิด เสียง เสียดแทรก เสียงนาสิก เสียงข้างลิ้น เสียงร่ว และ เสียงอัมสระ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ว. สงขลานครินทร์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ก.ย. - ธ.ค. 2537

ระบบเสียงภาษาซาไกกับภาษาไทย

มนตรีณ์ โชติกาธร พุทธชาติ ธ.โปธิบาล

11 หน่วยเสียง ได้แก่ /pl pr tr kl kr kw phl phr khl khr khw / ในจำนวนหน่วยเสียงควบกล้ำ 4 หน่วยเสียงของภาษาซาไกนั้น หน่วยเสียง/b/ เป็นหน่วยเสียงที่ไม่มีอยู่ในภาษาไทย ตัวอย่างคำที่มีเสียงควบกล้ำ /b/ เช่น

/bɿagwʔ/ "น้ำตาล" /ʔebɿan/ "ชื่อคน"

นอกจากภาษาซาไกจะมีเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะต้นดังกล่าวมาแล้ว ยังมีเสียงควบกล้ำที่ปรากฏในตำแหน่งกลางพยางค์ (Medial Clusters) ด้วย ซึ่งเสียงควบกล้ำที่ปรากฏกลางพยางค์นี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ เสียงนาสิก - ระเบิด ฐานกรณเดียวกัน (homorganic nasal) ได้แก่ เสียง [-^mb-] [-ⁿd-] และ [-^ŋg-] เช่น เสียงที่ปรากฏในคำต่อไปนี้

[ca ^m bot]	"รับ"	[ʔa ^m bɿŋ]	"เท่า"
[pa ⁿ de]	"แก่ง"	[ha ⁿ dɿŋ]	"รู"
[ga ^ŋ gɿŋ]	"เค็ม"	[ʔɿ ^ŋ geʔ]	"เครา"

อย่างไรก็ดีเมื่อผู้เขียนวิเคราะห์ระบบเสียงพยัญชนะทั้งหมดแล้ว ได้ตัดสินใจให้เสียงควบกล้ำกลางพยางค์เหล่านี้เป็นเสียงพยัญชนะเดี่ยวที่ปรากฏเรียงกันโดยเสียงนาสิกที่นำหน้าเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์หน้า ส่วนเสียงพยัญชนะระเบิดที่ตามมาเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์หลัง ทั้งนี้เนื่องจากยึดหลักการประหยัด และลดความซับซ้อนของระบบเสียงพยัญชนะในภาษา คำดังตัวอย่างข้างต้นจึงเขียนใหม่ได้ดังนี้

/cambot/	"รับ"	/ʔambɿŋ/	"เท่า"
/pandej/	"แก่ง"	/handɿŋ/	"รู"
/gangcɿŋ/	"เค็ม"	/ʔɿŋgeʔ/	"เครา"

III หน้าทีของหน่วยเสียงพยัญชนะ

เมื่อเปรียบเทียบหน้าทีของหน่วยเสียงพยัญชนะในทั้งสองภาษาจะพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะทุกหน่วยเสียงทำหน้าที่เป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะที่ทำหน้าที่เป็นเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาซาไกมีจำนวน 13 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t c k ʔ ɿ h m n ŋ w j / แต่ภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะท้ายเพียง 9 หน่วยเสียง ได้แก่ / p t k ʔ m n ŋ w j / จะเห็นว่าหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาซาไกที่แตกต่างจากในภาษาไทยมี 4 หน่วยเสียง คือ / c ɿ h ŋ / ตัวอย่างคำภาษาซาไกที่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / c ɿ h ŋ / เช่น

/-c/	/bac/	"ชุด"	/lawec/	"ปิ่น(ต้นไม้)"
/-ɿ/	/ʔɿc/	"ไฟ"	/jabɿc/	"ลาก"
/-h/	/mɿh/	"จมูก"	/kapch/	"แขน"
/-ŋ/	/han/	"ปาก"	/ʔancen/	"ลูก"

เมื่อพิจารณาการเปล่งเสียงพยัญชนะระเบิดที่ทำหน้าที่เป็นเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาซาไกเปรียบเทียบกับภาษาไทยแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกัน คือ ในการเปล่งเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียงระเบิดในภาษานั้น จะไม่มีการเปิดอวัยวะหลังจากการกักลมลักษณะการเปล่งเสียงจึงเป็นเสียงกักแบบไม่เปิดอวัยวะ (unreleased stop) เช่น

[p ^h ap ¹]	"พับ"
[k ^h ut ¹]	"ชุด"
[dɿ:k ¹]	"ดอก"

แต่ในภาษาซาไกการเปล่งเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียงระเบิดอาจจะมีการเปิดอวัยวะหลังจากการกักลม (released stop) หรือไม่เปิดก็ได้ เช่น

[kɔ p] ~ [kɔ p̃] "อาบ"
 [bit] ~ [bit̃] "กาฝาก"
 [jɛk] ~ [jɛk̃] "กลับ"

ตัวอย่างคำที่ประสมสระปกติและสระนาสิกในภาษา
 ซากไท เช่น

ความแตกต่างของระบบเสียงสระ

I ระบบเสียงสระเดี่ยว

ระบบเสียงสระเดี่ยวในภาษาซากไท ประกอบด้วยหน่วยเสียงสระจำนวน 15 หน่วยเสียง ซึ่งเป็นเสียงสระปกติ (clear vowels) 9 หน่วยเสียง และเป็นเสียงสระนาสิก (nasalized vowels) 6 หน่วยเสียง หน่วยเสียงทั้ง 2 ประเภทไม่มีความต่างด้านความสั้นยาวของเสียงสระ หน่วยเสียงสระทั้งหมดในภาษาซากไทดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงเสียงสระปกติในภาษาซากไท

ตำแหน่ง ระดับ	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i	u	u
กลาง	e	ə	o
ต่ำ	ɛ	a	ɔ

ตารางแสดงเสียงสระนาสิกในภาษาซากไท

ตำแหน่ง ระดับ	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	ĩ		ũ
กลาง	ẽ		
ต่ำ	ẽ̃	ã	õ

/ʔic/	"ทา"	/tigin/	"แรว กับดัก"
/le/	"เหลือ"	/batew/	"น้ำ"
/mɛt/	"ตา หน้า"	/bilɛh/	"ใส่"
/lu k/	"กลืน"	/halut/	"บิ่นลง"
/jəi/	"ถือ"	/jabəɟ/	"ลาก"
/ɔa/	"ลง"	/pimam/	"ให้นม บ่อน"
/ʔum/	"โน่น"	/ɔu xac/	"(ฝน)ซา"
/ɔoh/	"แทง ทิ่ม"	/cagon/	"แบก"
/ʔəɣ /	"ดม หอม"	/talə k/	"ถอด"
/haʔit/	"เหม็นสาบ"	/kapit/	"แน่น คับ"
/kajwəŋ/	"บอนชนิดหนึ่ง"	/mɛt cɛc/	"ตาบอด"
/pacɛʔ/	"เปียก"	/canʔiŋ/	"แหลม"
/niwãʔ/	"กางแขน"	/kantãm/	"ปู"
/ʔñʔ/	"เสียงวัวตัวเมียร้อง"	/nãh̃ñʔ/	"ต้นไม้"
/wɔ̃/	"เจาะ ไช"	/mɔ̃b̃n/	"เหนียว ขึ้น"

ส่วนระบบเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยประกอบด้วยหน่วยเสียงสระจำนวน 18 หน่วยเสียง ซึ่งเป็นเสียงสระปกติทั้งหมดไม่ปรากฏเสียงสระนาสิกเลย แต่หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยจะมีความต่างด้านความสั้นยาวของเสียงสระ² ระบบสระภาษาไทยจึงมีสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ว. สงขลานครินทร์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ก.ย. - ธ.ค. 2537

ระบบเสียงภาษาซาไกกับภาษาไทย

มนิรัตน์ โชติกำจร พุทธชาติ ธ.โปธิบาล

ตำแหน่ง \ ระดับ	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	i:	ɯ	ɯ:	u	u:
กลาง	e	e:	ə	ə:	o	o:
ต่ำ	ɛ	ɛ:	a	a:	ɔ	ɔ:

ระบบเสียงสระเดี่ยวของภาษาซาไกจึงแตกต่างจากภาษาไทยกล่าวคือ แม้ว่าในภาษาซาไกจะมีทั้งสระที่ออกเสียงเป็นเสียงยาวและเสียงสั้น หากแต่เสียงยาวและเสียงสั้นก็ได้มีบทบาทในการจำแนกความหมายของคำดังเช่นที่เป็นอยู่ในภาษาไทย เนื่องจากเราสามารถจะคาดเดาได้ว่าเสียงสระจะออกเสียงเป็นเสียงยาวเมื่อปรากฏในพยางค์เปิดแต่ออกเสียงเป็นเสียงสั้นในพยางค์ปิด หรือพยางค์เปิดที่เป็นพยางค์ไม่เน้น ตัวอย่างเช่นการออกเสียงสระ /a/ ที่ปรากฏในคำต่อไปนี้จะออกเสียงเป็นเสียงยาวเมื่อปรากฏในพยางค์เปิดและเป็นพยางค์เน้น³ แต่จะออกเสียงเป็นเสียงสั้นเมื่อปรากฏในพยางค์ปิดที่เป็นพยางค์เน้น และพยางค์ปิดและเปิดที่เป็นพยางค์ไม่เน้น⁴ เช่น

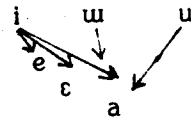
/ɔ a/	"ลุง"	ออกเสียงยาวเป็น [a:]
/batew/	"น้ำ"	ออกเสียงสั้นเป็น [batew]
/pimam/	"ให้นม ป้อน"	ออกเสียงสั้นเป็น [pimam]

นอกจากนี้แล้วระบบสระของภาษาซาไกยังมีหน่วยเสียงสระที่เป็นสระนาสิกด้วยซึ่งลักษณะเสียงสระนาสิกนี้ไม่ปรากฏในระบบเสียงภาษาไทย

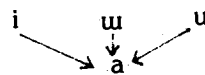
II ระบบเสียงสระผสม

หน่วยเสียงสระผสมในภาษาซาไกมี

5 หน่วยเสียง ได้แก่ /ie ic ia wa ua / หน่วยเสียงสระผสมทั้ง 5 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นการออกเสียงสระเลื่อนจากสระสูงไปสู่สระที่ต่ำกว่า ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

ส่วนหน่วยเสียงสระผสมในภาษาไทยมี 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia wa ua/ หน่วยเสียงสระผสมทั้ง 3 หน่วยเสียงมีลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นการออกเสียงสระเลื่อนจากสระสูงไปสู่สระต่ำ ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แม้ว่าเสียงสระผสมในภาษาซาไกและภาษาไทยจะมีลักษณะการออกเสียงสระเลื่อนจากสระสูง /i ɯ u/ ไปหาสระที่ต่ำกว่าเหมือนกัน แต่ยังมีข้อแตกต่างบางประการกล่าวคือ สระที่ต่ำกว่าในภาษาซาไกนั้นมีถึง 3 เสียงคือ /e ɛ a/ ในขณะที่ในภาษาไทยมีเพียงเสียงเดียว คือ /a/

นอกจากนี้การที่ในภาษาซาไกมีหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่เป็นสระนาสิกทำให้การออกเสียงสระผสมในคำบางคำมีการออกเสียงเป็นเสียงสระนาสิกด้วย แต่เนื่องจากผู้เขียนพบว่าเสียงสระประสมที่เป็นเสียงนาสิกมีจำนวนน้อยมาก จึงมิได้จัดให้เสียงเหล่านั้นอยู่ในระบบสระผสมนาสิกต่างหากออกไปจากระบบสระผสมปกติ

ตัวอย่างคำที่ปรากฏเสียงสระประสมที่เป็นเสียงนาสิก เช่น เสียงสระในคำต่อไปนี้

/katic/	[katiɕ]	"นกแซงแซว"
/lakien/	[lakiɕn]	"นม"
/capiat/	[capiat]	"บีบคอ"
/buaʔ/	[buaʔ]	"เสียงลูกวัวร้อง"

ความแตกต่างของระบบเสียงสูงต่ำ

ระดับเสียงสูงต่ำในภาษา หมายถึง เสียงสูงต่ำที่ปรากฏร่วมกับเสียงสระอันเนื่องมาจากการสั้นของเส้นเสียงในอัตราความถี่ที่แตกต่างกันทำให้เกิดเป็นเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ในพยางค์ขึ้น

เสียงสูงต่ำในภาษาไทย หรือที่รู้จักกันดีว่าเสียงวรรณยุกต์นั้น เป็นเสียงที่ทำหน้าที่จำแนกความหมายของคำได้กล่าวคือ เมื่อพยางค์ใดก็ตามมีเสียงสูงต่ำต่างกันความหมายของพยางค์นั้นก็ต่างกันไปด้วย เช่น คา ข่า ข้ำ คำ ขา เป็นคำที่มีระดับเสียงสูงต่ำต่างกันดังนี้ คือ

คา	[kha: ˥]	มีเสียงกลางระดับ
ข่า	[kha: ˨]	มีเสียงต่ำระดับ
ข้ำ	[kha: ˨˥]	มีเสียงสูง-ตก
คำ	[kha: ˥˥]	มีเสียงสูงระดับ
ขา	[kha: ˥˨]	มีเสียงต่ำ-ขึ้น

ระบบเสียงสูงต่ำหรือระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยจึงประกอบด้วยหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับหรือเสียงสามัญ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ หรือเสียงเอก หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูง-ตก หรือเสียงโท หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ หรือเสียงตรี หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น หรือเสียงจัตวา

ส่วนภาษาซาไกซึ่งเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกก็เช่นเดียวกับภาษาอื่นในตระกูลนี้คือระดับเสียงสูงต่ำไม่ได้เป็นหน่วยเสียง หรือเสียงสำคัญในภาษาที่ทำหน้าที่จำแนกความหมายของคำ แต่ระดับเสียงสูงต่ำในภาษาซาไกเป็นเพียงลักษณะการออกเสียงที่ปรากฏในพยางค์ โดยมีเสียงพยัญชนะเป็นเสียงบ่งชี้ความสูงต่ำของระดับเสียงในพยางค์นั้นๆ

กล่าวคือ ระดับเสียงในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงเสียดแทรกไม่ก้อง หรือเสียงระเบิดมีลม จะสูงกว่าระดับเสียงในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงระเบิดไม่ก้อง และสูงกว่าระดับเสียงในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงก้อง เช่น ระดับเสียงในคำว่า /haw/"กิน" สูงกว่าระดับเสียงในคำว่า /kaw/"วางตั้ง" ซึ่งสูงกว่าระดับเสียงในคำว่า /gaw/ "หมูป่า" เป็นต้น

แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของภาษาซาไก

เนื่องจากซาไกที่พูดภาษาซาไกในงานวิจัยนี้ ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับคนที่พูดภาษาไทย โดยเฉพาะไทยถิ่นใต้ และคนที่พูดภาษามลายูถิ่นสตูล จึงจำเป็นต้องมีการยืมเสียงหรือคำในภาษาไทยและภาษามลายูมาใช้บ้าง เสียงที่ผู้เขียนคาดว่าน่าจะเป็นเสียงใหม่ในภาษาซาไกซึ่งเป็นอิทธิพลของการยืมเสียงและคำภาษาไทยและภาษามลายูมี 2 หน่วยเสียง คือ /ɕ / และ /khw/

หน่วยเสียง /ɕ/ เป็นหน่วยเสียงที่ปรากฏในคำยืมจากภาษาไทยและภาษามลายู ได้แก่

/ɕom/	< /rom/	"รม" (ไทย)
/bu ɕi/	< /buri:/	"บุรี" (ไทย)
/mutuka ɕaw/	< /motoka/	"รถยนต์" (มลายูถิ่นสตูล)

และปรากฏในคำภาษาซาไกซึ่งน่าจะเป็นคำเลียนเสียง ได้แก่

/ɕacit/	"จิ้งหรีด"
/cu ɕac/	"(ฝน) ซา"

จะเห็นว่าคำยืมภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเดิมเป็นเสียงรัวเกิดที่ปุ่มเหงือก /r/ (alveolar trill) ส่วนคำยืมจากภาษามลายูนั้น ถ้าพิจารณาจากถิ่นที่อยู่ซาไกน่าจะยืมคำจากภาษามลายูถิ่นสตูล

ว. สงขลานครินทร์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ก.ย. - ธ.ค. 2537

ระบบเสียงภาษาซาไกกับภาษาไทย

มณีรัตน์ โชติกัถาร พุทธชาติ ธ.ไปริบาล

เพราะอาศัยอยู่ในบริเวณของจังหวัดสตูล เกี่ยวกับเสียงพยัญชนะในภาษามลายูถิ่นสตูลนี้ มณีรัตน์ โชติกัถาร (1981) พบว่าคำภาษามลายูถิ่นสตูลที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงรัวเกิดที่ลิ้นไก่ /ʔ/ จะตรงกับคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเสียดแทรก เกิดที่เพดานอ่อน /h/ ในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า ซาไกอาจจะยืมคำจากภาษามลายูถิ่นที่มีผู้พูดออกเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเสียดแทรกเกิดที่เพดานอ่อนก่อน ต่อมาเมื่อยืมคำภาษาไทยเข้าไปจึงใช้เสียงที่รับมาจากภาษามลายูนั้น ออกเสียงคำยืมภาษาไทยด้วย ทำให้เสียงเสียดแทรกเกิดที่เพดานอ่อนมีที่ใช้มากขึ้น

อีกเสียงหนึ่งคือเสียงควบกล้ำ /khw/ นั้น ผู้เขียนพบว่าเป็นเสียงที่ปรากฏในคำยืมจากภาษาไทย⁵ เช่น

/likhwaj/ "ไม้ขีดไฟ"

/kakhwc:/ "กาแฟ"

และปรากฏในคำที่เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ ซึ่งมีเพียงคำเดียวเท่านั้น คือ

/khwac khwac/ "ขาก"

ผู้เขียนสันนิษฐานว่าเสียง /khw/ คงจะเป็นเสียงที่ใช้เลียนเสียงอยู่แต่เดิมแล้ว ต่อมาเมื่อซาไกยืมคำภาษาไทยเข้ามาแล้วเสียงของคำยืมใกล้เคียงกันกับเสียงที่มีอยู่ก็ทำให้เสียง /khw/ ปรากฏมากขึ้นในภาษา

สรุป

การนำเสนอบทความเรื่องนี้ นอกจากประสงค์จะชี้ให้เห็นความแตกต่างของระบบเสียง และลักษณะการออกเสียงบางเสียงในภาษาซาไกกับภาษาไทยแล้วยังเป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงภาษาซาไก อันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยและภาษามลายูด้วย แม้ว่า

บทความนี้จะยังมีได้เสนอหลักฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาคำยืมในภาษาซาไก ซึ่งเชื่อว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงของภาษา แต่เป็นการนำเสนอเพื่อนำไปสู่การศึกษาอย่างลึกซึ้งในโอกาสต่อไป

เชิงอรรถ

- 1 หน่วยเสียง /khw/ ปรากฏในคำเลียนเสียง 1 คำ และปรากฏในคำยืมภาษาไทย 2 คำ ขณะนี้ผู้เขียนยังไม่อาจสรุปอย่างแน่นอนว่า เสียงนี้เป็นเสียงที่ปรากฏในภาษาซาไกเนื่องจากการยืมคำจึงรวมเอาไว้ในพวกเสียงควบกล้ำของภาษาซาไก
- 2 ความต่างด้านความสั้นยาวของเสียงสระ (vowel-length distinction) หมายถึง การที่เสียงสระซึ่งมีลักษณะต่างกันเฉพาะความสั้นยาวของเสียงสามารถจำแนกความหมายของคำได้เช่น /a/ ในคำว่า "กัก" กับ /a:/ ในคำว่า "กาก" ต่างกันเฉพาะความสั้นยาวของเสียงซึ่งเมื่อปรากฏในสภาพแวดล้อมของเสียงที่เหมือนกันทุกประการแล้วทำให้เกิดคำ 2 คำ
- 3 พยางค์ของคำพยางค์เดียวเป็นพยางค์เน้น
- 4 พยางค์ไม่เน้นจะปรากฏในคำหลายพยางค์โดยจะเป็นพยางค์แรกของคำ 2 พยางค์ หรือ พยางค์แรก และพยางค์ที่สองของคำ 3 พยางค์
- 5 คนที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้บางถิ่นใช้เสียง /khw/ แทนเสียง /f/ ในคำภาษาไทยมาตรฐาน ดังนั้นจึงออกเสียงคำว่า "ไฟ" เป็น /khwaj/ และ "กาแฟ" เป็น /ka:khwc:/

บรรณานุกรม

- มณีรัตน์ โชติกคามธร, สอรัฏฐ์ มากบุญ, พุทธชาติ ธัญญชยานนท์, ชัยเลิศ กิจประเสริฐ. 2532. ระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ภาษาซาไก กิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล. ชมรมสังคมศาสตร์ภาคใต้. สุจริตลักษณ์ ดิผดุง. 2524. 'ภาษาต่างๆ ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก' วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 2 (กค.-ธ.ค. 2524) , 57-65.
- Brandt, John H. 1965. 'The Southeast Asian Negrito : Further Notes on the Negrito of South Thailand' in The Journal of the Siam Society. Vol.III part I, pp.26-43.
- . 1967. 'The Negrito of Peninsular Thailand' in The Journal of the Siam Society Vol.XIIX part II, pp.123-160.
- Diffloth, Gerard. 1976. 'Minor-Syllable Vocalism in Senoic Languages' in Oceanic Linguistic Studies Part I, Philip N.Jenner et al.(editors) n.p.:The University Press of Hawaii.
- Maneerat Chotikakamthorn.1981. "A Comparative Study of Phonology in Satun Malay and Pattani Malay". M.A.Thesis, Mahidol University.
- Paiboon Duangchan. 1984. "A Phonological Description of the Kansiw Language (A Sakai Dialect)". M.A. Thesis, Mahidol University.
- Pike, Kenneth L. 1971. Phonemics. Ann Arbor: The University of Michigan Press.